

A 1347

A HITKÖZSÉGEK
PALESZTINA MUNKÁJA
ÉS
NÉPKÖZSÉGI FELADATAI.

Írta : DR. FODOR LAJOS

A HITKÖZSÉGEK
PALESZTINA MUNKÁJA
ÉS
NÉPKÖZSÉGI FELADATAI.

Irta : DR. FODOR LAJOS

KIADJA A HATVANI IZR. HITKÖZSÉG IFJUSÁGI CSOPORTJA

Országos Rabbiképz. - Zsidó Egyetem Könyvtára

A 1347

Nyomatott: HOFFMANN M. L. könyvnyomdájában, HATVAN. 1937.

ELŐSZÓ.

Éppen egy éve, hogy a hitközségek országos szervezete elhatározta, hogy a zsidó ifjúság helyzetének megjavítása érdekében országos ifjúsági szervezetet létesít, megalkotta ennek szervezeti szabályzatait és felhívást intézett az ország összes hitközségeihez a megfelelő ifjúsági csoportok megalakítása végett.

A felhívás hozzánk is eljutott és nagy lelkesedéssel és dolgozni akarással kezdtük el az építő munkát, hogy az ifjúság lángoló tüzével és szívós kitartásával jussunk el oda, ahol megnyugodva mondhatjuk, hogy kötelességünket megtettük és magunk részéről mindent elkövetünk, hogy a zsidó fiatalság igen nehéz helyzetén csak valamivel is javítani tudjunk.

Az ifjúsági szervezet a szabályzat elgondolása szerint magában foglalja a 15–35 év közötti hitközségi tagokat és a hitközségi tagoknak 15–24 év közötti kiskorú gyermekeit. — Az első feladat lett volna tehát annak megállapítása, hogy kik tartoznak közénk, kik tehát, akikre munkánkban számíthatunk. Sajnos a nagy tüzzel induló munkánk már itt a kezdetek kezdetén kialudt, a nagy szalmaláng már itt elhamvadt. — Az ifjúság egy része, mely úgy gondolja, hogy beérkezettsége révén már nem szorúlhat ránk, a testvéreinkre való segítség gondolata pedig távol áll tőle, nyíltan kifejezte azon véleményét, hogy az ifjúsági csoporttal semmi néven nevezendő közösséget fenntartani nem kíván, annak határozatait nem tartja magára kötelezőnek és továbbra is csak egyéni életét kívánja élni. — Az ifjúság másik része viszont, mely a szervezett és öntudatos munkára nagyon is rászorulna, bizalmatlan volt, nem hitte el, hogy tényleg az ő érdekében is történik már valami és nem jött el közénk, velünk együtt dolgozni. — Így az ifjúsági szervezet munkája egyelőre csak a még hinni tudó gyermekek tanítgatásában, a zsidó élet és sors öntudatos és bátor viselésére való nevelésben merült ki.

Dr. Fodor Lajos a zsidó ifjúság szent rajongója. Ő az, aki már évek hosszú sora óta sürgeti az ifjúsági nevelés megszer-

vezését, a zsidó fiatalságnak a régebben szabad, de ma már mindjobban korlátozott életpályákról a még megélhetést biztosító más pályákra átirányítását. — Jó szolgálatot véliünk tenni az ügynek, amikor a zsidó hitközségek feladatáról szóló két értekezését kiadjuk, mert meggyőződésünk, hogy azok az elgondolások, amelyek az ő invenciózus lelkében megszülettek, alkalmasak arra, hogy a zsidó fiatalság helyzetén tényleg segítsenek. — A zsidó fiatalság ügye a hitközségek ügye és a hitközségeknek nem lehet más szentebb feladatuk, mint gyermekeik jövőjének biztosítása. — A zsidó hitéletnek egyik alapja a család és zsidó szülő családszeretete eddig is csodákat művelt. A mai súlyos helyzetben azonban már nem elég ez az önfeláldozó családszeretet, mert a mai élet forgatagában az egyes ember élete olyan pehely, amely elröpiül, ha az összefogás és kitartás sziklája nem fedezi. — Ezért aktuális Dr. Fodor Lajos munkája, olyan aktuális, amilyen még sohasem volt és ezért fordulunk ezzel elsősorban a zsidó szülőkhöz, az apákhoz, az anyákhoz, akik nem tudják hogyan biztosítsák gyermekeik jövőjét és azt hiszik, hogy elegendő, ha gyermeküknek az élet harcához megfelelő anyagi bázist tudnak nyújtani.

A zsidó közösség-érzet lelki bázisát akarjuk tehát legelőször megteremteni, hogy minden zsidó ifju érezze a zsidó sors súlyos kötelességeit, hogy a másik sorsát és baját a saját sorsának érezze, hogy lelkében először mindég a másikon való segítség érzete támadjon és csak azután saját problémái. — A mai élet hamar hoz nagy átalakulásokat és igen könnyen megtörténhet, hogy aki ma segít, az holnap segítségre szorul és nem szabad, hogy olyan akadjon, akit bármikor is az a vád érhessen, hogy amikor tehetett volna még, akkor nem törődött a zsidó sors alakulásával.

Értsük meg egymást jól. Amit az ifjuság akar, az nem cionizmus. A zsidó ifjuság problémáit megoldó számtalan elgondolásnak csak egyik igen kis ága a cionizmus, vagyis az, hogy aki nem tud itthon boldogulni és elég erős az ereci országépítő munkára, annak teremtsük meg a lelki és testi átalakuláshoz szükséges előfeltételeket, hogy kivándorlás után odakint is meg tudja majd állani a helyét. De ez nem lehet kizárólagos cél és nem egyedüli megoldás. Meg kell találni azokat az eszközöket is, amelyek segítségével itthon tudunk emberi és zsidó életet élni. A zsidó fiatalság, amelyet igaztalanul ért már annyi vád, nem kér egyebet mint azt, hogy a hitközségek erős kézzel gondoskodjanak arról, hogy a szép elgondolások kivitelre is találjanak.

Amig az ifjuság problémáival foglalkozók között Fodor Lajosok vannak, addig nem kell kétségbeesni. Az ő szerető lelke nagyon sok olyan megoldást talált, ami a szomorn zürzavarból való kibontakozást nagy mértékben közelebb hozhatja. De nem elég ehhez a Fodor Lajosok szeretete és nem elég a hitközségek áldozatkészsége sem, ha elsősorban maga az ifjuság nem akarja belátni, hogy jövőjének kialakítása saját kezében van letéve. Amig a zsidó ifjuság között olyanok akadnak, akik a zsidóság sorsát nem érzik saját sorsuknak is, addig ez a mozgalom eredményes nem lehet. Hozzátok szól tehát a felhívás fiatal testvéreim, hogy az igazi zsidó szeretet jelszavával teremtsük meg végre azt a szellemi közösséget, amely aztán alapja lehet további együttműködésiünknek.

Olvassátok ezt a munkát olyan szeretettel, amilyennel azt írója alkotta.

Hatvanban, 1937. év január havában.

*Dr. NEUMANN FERENC
a hatvani izr. hitközség ifjusági
csoportjának elnöke.*

מדברי אחד-העם :

... כי למען עשות גדורות בארץ, צריך שיהיה
חדור ראוי לכך. לכן לא אל הארץ בלבד תשים
לב, כי-אם גם אל העם.

*
... עתידה ארץ-ישראל להיות „מרכז לאמי רווחני“,
המאחד ומקשר את כל העם, מרכז של תורה וחכמה,
של לשון וספר, של עבודת-הגוף וטהרת-הנפש.

Bevezetés.

A Magyar Cionista szövetség évek óta tudatosan törekszik a hitközségek lelki meghódítására és ennek folyamányaképen olyan hitközségi politika inaugurálására, mely minden egyetememes zsidó kérdésben való intenzív közreműködést és a zsidó jövő komoly építését elsődleges feladatának vallja.

Ennek a munkának és minden zsidóban bennélő kegyeletes lelki solidaritásnak az eredménye, hogy 1937 évi január hó 17-én a Pesti Izr. Hitközség disztermében megalakult a Magyar Izraeliták Szentföldi és egyéb Telepitéseket Támogató Egyesület.

Az alapítási felhívás a következőket mondja :

„Bizalommal kérjük fel igen tisztelt Hittestvéreinket, hogy áthatva a közösség érzésétől, amely a mai időkben fokozottan tölt el bennünket, lépjenek be az új egyesület tagjainak sorába, vegyenek részt a január 17-iki alakuló közgyűlésen és támogassák az új egyesület célkitűzéseit, amelyeket az egyesület alapszabályainak 4-ik szakasza a következőkben körvonalaz :

a) Magyarországi munkanélküliek Palesztinába való kivándorlásának elősegítése, e célból kizárólag Magyarországból kivándoroltak részére Palesztinában megfelelő mezőgazdasági és ipari telepek létesítése ;

b) a Palesztinában megtelepedett magyarok támogatása ;

c) Magyarország és Palesztina között gazdasági kapcsolatok létesítése.

d) keresetnélküli izraelita vallásu magyar állampolgároknak egyéb országokba való kivándorlásának és letelepedésének elősegítése és támogatása.

Amidőn még megjegyezzük, hogy az alapszabályok 10. szakasza értelmében a rendes tagok tagdíja mindössze havi ötven fillér, annak a bizalmunknak adunk kifejezést, hogy

tekintettel a fontos és nemes célra, minél többen és minél előbb lesznek szivesek az új egyesületbe való belépésüket Országos Irodánkban bejelenteni.”

A Pesti Izr. Hitközség kétségtelenül tehetséges és hivatott vezérének Stern Samu m. kir. udvari Tanácsos, hitközségi és országos irodai elnöknek ez az elhatározása minden cionistát örömmel töltheti el, annak ellenére, hogy ennek a felhívásnak az indokolása és mindaz a vád, mely a Pesti Izr. Hitközség 1937 évi január hó 10-én megtartott évi rendes közgyűlésén épen az elnök részéről a cionistákkal szemben elhangzott, minden komoly alapot nélkülöz és valósággal azt a benyomást kelti mintha, mentségül kívánna szolgálni mindazokkal szemben, akik a vezetőségnek ezt a dicséretes és tiszta zsidó szívből fakadó lépését is már forradalmi irányváltásnak hajlandók tekinteni.

Nekünk cionistáknak nincs jogunk senkinek a támogató közreműködését visszautasítani, de ehhez módunk sincs és éppen úgy tisztelni kívánjuk a másoknak a meggyőződését, mint a hogy a magunk meggyőződésének is tiszteletet követelünk, de a leghatározottabb tiltakozásunkat fejezzük ki az ellen, hogy a mi hűséges magyar hazafias érzésünket bárki is kétségbevonja és a mi munkánk és a hitközségi munka között az elválasztó momentumot ebben a téves beállításban lássa.

A Magyar Cionista szövetség nem lesz féltékeny az új alakulat munkájára. Ha ez az új alakulat többet és jobbat fog alkotni a zsidó jövő érdekében, abban csak igazolását fogja látni annak a mindenkor vallott törekvésének, hogy a saját gyenge erőit kiegészítse a hitközségi szervezetekben rejlő erővel. A jobb jövő felépítéséhez sok ut vezet és ennek a célnak az elérésére szolgálhat már az a keskeny ösvény is, melyet az új egyesület alapszabályainak 4. §-a jelöl meg.

A cionista szövetség és a hitközség munkatartalomban kétségtelenül közeledtek egymáshoz és az egymástól való formai tá-

volállás csak addig lesz szükségszerű, amíg a zsidó életnek a mai történelmi idők által meghatározott kereteit a hitközségekben nem töltik meg teljes zsidó élettartalommal és amely mértékben ez meg fog történni, oly mértékben fognak összecsucskodni a most még egymástól távol álló, de ebben a feladatkörben már most is egy célba futó utvonalaik

Vállvetett és egymást támogató munkára van szükségünk és mindannyiunk célja és szent kötelessége, hogy egymást meggyőzzük, hogy engedjük, hogy az igazság és a nagy egyetemes zsidó gondolat mennél több hittestvérünknek uralkodó eszmevilágává váljon, hogy a zsidó ifjuság megtartását és megélhetését a lehetőség határain belül saját erőnkől biztosítsuk.

E cél érdekében azonban változatlanul nagy szükség van a cionista nevelő munkára.

A palesztinai telepítés eddigi nagyszerű eredményeit kizárólagosan cionista munkának köszönhetjük. A cionistáknak köszönhető, hogy most befogadásra alkalmas ország áll rendelkezésre, ezt az országot azonban csak cionista szellemben, teljes odaadással és fenntartás nélkül kell és lehet építeni, nem miként az alapítási felhívás mondja, a magyar zsidó fiatalság, hanem az egyetemes zsidó fiatalság részére, ha azt akarjuk, hogy befogadja a magyar zsidó fiatalságot is. Palesztina nem Amerika, nem egyszerű bevándorlási ország, hanem zsidó nemzeti otthon, a zsidó léleknek, a zsidó egyetemes gondolatnak otthona.

A cionistákat sok támadás érte utóbbi években. A támadásoknak és vádaknak frazeológiájában alig akad már jelző, melylyel őket nem illették volna, szomorú csak az, hogy a támadások zsidó oldalról indultak el és a hitközségek tekintélyében nem találtak védelmet a rágalom özönével szemben, sőt a fentebb ismertetett alapítási felhívás és képviselőtestületben elhangzott elnöki beszéd is csak a gyanu és bizalmatlanság fokozására alkalmasak.

Ebben a helyzetben az igazság jogán a Magyar Cionista Szövetség 1935 és 1937 évi országos értekezletén e tárgykörben elhangzott előadásaim közreadásával kívánom hittestvéreinket tájékoztatni arról, hogy mi is az a perhorreskált cionista propaganda, igazak-e azok a vádak, melyeket velünk szemben unos untalan hangoztatnak, hogy mi zsidó népiségünk hangoztatásával separativáló törekvéseket támasztunk alá, hogy destruktívek vagyunk, mert egy zsidóegyetemes gondolatot képviselünk, hogy világnézünk liberális, szociálista, kapitalista és ugyanakkor kommunista.

Ezekről a kérdésekről előljáróban legyen szabad megismétel-
nem az 1932-ben a Pro Palesztina szövetségben tartott előadásom-
nak egy pár mondatát.

A zsidó népiség nem politikum, hanem természeti és törté-
neti adottság.

A zsidó népi kontinuitás sohasem szűnt meg. Ennek a min-
dig létezett zsidó népnek vajmi kevés közvetlen szerepe volt, a
XVIII. és XIX. század szellemi, társadalmi, gazdasági és állami
kialakulásának megindításában.

A kiépítésben, a formálásban már érvényesítettük befolyá-
sunkat, de itt sem, mint zsidó nép, hanem mint egyedek. Ez a
befolyásolás pedig kötelességünk volt és mi ezt kötelességet jóhi-
szemüleg, becsületesen, a legjobb tudásunk és tehetségünk szerint
teljesítettük is.

Amint nem vagyunk tehát felelőssé tehetőek a liberális világ
megteremtésének tényeért, épugy nem felelhetünk azokért a káros
hatásokért sem, melyeket idők tolyamán ez az egész szellemi és
gazdasági rend szükségszerűleg kitermelt.

Nekünk jövőben is kötelességünk részt venni a kulturnem-
zetek minden munkájában az illető nemzethez való hazafias ön-
feláldozással és hűséggel, de a jövőben, már nemcsak, mint zsi-
dó nép egyeteméből kiszakadt és a zsidó néppel vajmi kevés szellemi
és érzelmi közösséget valló individuumok, hanem mint zsidó nép is.

A liberális világ gazdasági, politikai és társadalmi alkotásai
hasznavehetetleneknek bizonyulhattak, hiszen ez minden intézmény
életének törvényszerűsége. Az ilyen intézményekhez való merev ra-
gaszkodás nem jelent szükségképen liberálizmust, annál kevésbé,
mert az élet megmutatta, hogy ezek az intézmények szembe is fordul-
hatnak eredeti rendeltetésükkel és az élet gátlóivá lesznek, már pedig
a liberálizmusnak legfőbb alaptörvénye, hogy szolgálja az élet köve-
telményeit és pedig materiális és szellemi értelemben egyaránt.

A liberális világ intézményei időszerűtlenné válhatnak tehát,
de ennek a liberális világnak eszmei kodexe nem évül el sohasem.

Ez a kodex pedig azonos, a mi szent kodexünkkel.

Ha pedig e kodex világformáló jelentőségének a felismerése
indítéka volt a liberális világ keletkezésének és mi ezért kerültünk
most a vádlottak padjára, ezt a vádat vállalnunk kell, mert ez a
mi szent testamentumunk.

Eszmeileg, világnézetileg tehát a mi orientálódási kötelessé-

günk vitán felüli és mi cionisták, mint a 100 %-os zsidóság hittvallói, ezt a világnézetet sohasem fogjuk megtagadni.

Nekünk harcolni kell, hogy az egészséges rétegeződés elve alapján minden nemzet gazdasági és politikai életében egyforma jogosultsággal vehessünk részt. Ebben a harcban fegyverünk eszmei világunk tisztessége, becsületessége és hűsége.

A mi szerepünk e világnézetünk alapján való jótékony befolyásolás, hűséges kíséret és támogatás, de nem a minden áron való vezetés.

A bajok forrása abban van, hogy a múltban ebben a szűkszerű és természetes kooperatív munkában a zsidó népnek, mint ilyennek nem volt semmi szerepe, pedig, ha van fék, mely szélsőségektől és határ túllépésektől megóv, úgy az a népi valóság.

Az egyedek büneiért, baklövéséiért és tévedéséiért mindannyiunkat, mint népnek tagjait, tettek felelőssé. A zsidó nép valósággal arra a tragikus sorsra volt kárhóztatva, hogy bünökért és bajokért a felelősséget viselje.

A jólétben nem létezőnek tekintették, csak bajok idején fedezték fel létezését, holott ez a nép nem gyakorolhatott befolyást azokra, akiket botlásukban az ő gestorainak tekintettek.

Ez a nagy tragikus történeti tanulság kényszerít bennünket arra, hogy a most kialakuló világ szolgálatába, mint zsidó nép is kapcsolódjunk be. Ennek a népnek alakuljon ki fiaira gyakorolható nemzetközi ingerentiája, mely ingerentiának leghathatósabb eszköze az introspektív népi életre való komoly törekvés és annak megvalósítása.

Mi zsidók nem esküdhetünk egyetlen politikai, vagy gazdasági intézmény és rendszer örökéletűségére, hiszen mi évezredek nép vagyunk és éppen az a mi kiválasztottságunk lényege, hogy a mi történelmi színpadunkon az évezredek folyamán annyi-féle társadalmi, politikai és gazdasági forma vonult el és mi, mint nép, azokkal szemben, ha azok a bibliai világ-nézetünkkel nem egyeztek meg, nem csak ellenálló képességet, hanem bizonyos foku semlegességet is tanusítottunk.

Mi nem vagyunk sem kapitalisták, sem szocialisták, sem kommunisták, sem fasiszták, mi zsidók vagyunk a történelem által reánk formált sui generis sorssal és bibliai eszme-világgal és bár szervezetiileg szétszűllött állapotban élünk, de még mindig annyi

konstruktív erő, tradíciót tisztelő és biblikus szociális szellem él bennünk, mint potenciális képesség és erőtartalék, hogy azt általános emberiségi szempontból bűn kihasználatlanul hagyni a saját magunk regenerálására és minden nemzet üdvére.

A történelem folyamán kaleidoszkopszerű változatossággal lepergő társadalmi, gazdasági és politikai kategóriák a zsidó egyedek élete szempontjából sorsdöntő jelentőségűek, de csak incidentálisak ami többszereves népi életünkben, essentiálisakká csak akkor, csak ott és népünk csak azon részére nézve lesznek amikor és ahol ez a nép saját államai életét fogja a kialakuló történelem folyamán élni.

Ezek után áttérek a két előadás ismertetésére, amelyeknek alap tendenciája, hogy a hitközségek recipiálják a cionista munkának a zsidó jövő építésére irányuló tartalmát.

Az a meggyőződésem, hogy az a munka már meg is indult

1935. évi országos értekezleten tartott előadás :

A „Cionisták hitközségi programja” ! Erről a kérdéstről kívánom ismertetni a Magyar Cionista Szövetség álláspontját.

Szövetségünknek ez az álláspontja nem új és nem ismeretlen ugyan, de a mai idők rendkívülisége és a reánk váró nagy feladatok komolysága és felelősségteljessége megkivánja, hogy itt hivatalosan is leszögezzük és az egész magyar zsidó közönségnek is tudomására hozzuk, hogy szövetségünknek nem csak Palesztina-centrikus munkája van, hanem ugyanolyan fontosságú galuti munkája is. Palesztina nekünk nemcsak egy kolonizatorius terület, nemcsak az üldözött zsidóknak bevándorlási országa, hanem egyúttal népünk ujjászületésének, egy új zsidó típus megteremtésének és új zsidó lélek kialakításának lehetősége és központja.

Ennek a grandiózus és világtörténelmi feladatnak a megvalósítása pedig nemcsak nekünk cionistáknak kötelességünk, hanem kötelessége ez az egész zsidó népnek, világnézeti, vallásfelfogásbeli és társadalmi különbség nélkül. Ebben a nagyszerű munkában mi cionisták az utörök, a chalucok vagyunk és vállaljuk is ennek a pionir munkának és hivatásnak minden terhét és kockázatát abban a szent meggyőződésben, hogy a tét egy népnek a halála, vagy ujjáébredése.

Nincs ma a zsidó életnek nagyobb problémája, mint ez a probléma és bár tudjuk a történelemből, hogy a nagy eszmék, néha a messze távoli időkből, a valóságos élettől még nem befolyásolva, a kortársaktól utópisztikusnak itélve, már kezdeti stádiumukban alakították valamely népnek az életét, amíg azután ezek az eszmék az egész népnek közkincsévé és életük integráns részévé váltak, a zsidó népnek cionista eszmevilága nem ilyen kívülről és távolból sugározta tartalmát népünkre, hanem magából a népből, annak szétszórtsága óta nem változott tragikus sorsából, mint életének szükségszerű és más megoldást nem tűrő folyomá-

nya állott elő, mert ez a nép nem akar és nem tud beletörődni a teljes és gyalázatos elpusztulásba és megsemmisülésébe.

Mi cionisták a zsidó történelemnek ezt kikerülhetetlen utját tudtuk már akkor is, amikor a művelt nyugat államaiban a társadalmi jólét népünk nagy tömegeit beleríngatta abba az illúzióba, hogy már nincsen népi rendeltetésünk, hogy a szabadság, testvériség és egyenlőség eszméin felépülő társadalom nem kívánja többé a sajátos népi erők istápolását, a népi érték-különbségek fenntartását, mert az állam mindannyiunk pártatlan gondozója, nincs többé más feladatunk, mint hitünknek, vallásunknak a fenntartása.

Ám a cionistát nem tévesztették meg ezek a teoriák, mi megszoktuk, hogy népünk sorsát ne a szórványos, a művelt nyugati államokban uralkodó és még itt is sokszor felszines állapotokból ítéljük meg, hanem, hogy meglássuk, hogy a legkiegyensúlyozottabb és legtürelemesebb időkben is csak annak a tengernek a sima tükrét lássuk, melynek mélyén soha nem szűnő nyugtalanság uralkodik, megszoktuk, hogy népünk sorsát a mindenkori jelenben ne csak horizontálisan, hanem egész történelmünket átfogó vertikális irányban is szemléljük és így fogva fel sorsunkat, látnunk kellett, hogy a zsidó kérdés örök nyílt seb, mely nemcsak nekünk okoz fájdalmat, de örök nyugtalanság szülője a gazdanépekre is.

Lehetnek optimisták, akik az idők változását és e változás folyamányaképen sorsunk javulását várják, mi is azok vagyunk és botor ember volna, aki azt hinné, hogy a ma uralkodó torzszemék sokáig fogják lenyüggözve tartani az emberiség szabadságtörkvéseit, de a mi speciális helyzetünk, a mi történetünk és természetellenes társadalmi és gazdasági rétegeződésünk örök ellentétek szítója lesz, ha nem is az egyesekkel szemben, de népünkkel szemben.

És minthogy népi jellegünket nem vethetjük le és nem is akarjuk levetni és minthogy az egyén sorsa elválaszthatatlanul összefügg a nép sorsával, a megváltás utja, hogy a jövőben nemcsak egyéni életünket, nemcsak egyéniségünk értékeit kell beállítanunk a gazdanépek becsületes és hűséges szolgálatába, hanem népi erőinket és értékeinket is.

Vannak idők, amikor az egyéni erők szolgálata is kielégítő, de jönnek idők, amikor szervezett népi erőkre van szükség és ma, amikor minden nép életében szervezett társadalmi osztályok és fegyelmezett népek erői mérkőznek, akkor mi, mint zsidó nép a

széthullás, az erőtlenség állapotában vagyunk, népnak tekintenek bennünket és a népi életnek semmitéle attributumával nem vagyunk felvértezve, itt állunk kifosztottan, (csalódottan) és tehetetlenek vagyunk a küzdelemben, mely küzdelemben nincs szükség az egyének zseniálítására és tekintélyére, ha ez nem fejeződik ki a népi szervezetben és nem kölcsönöz magának a népnak erőt és tekintélyt.

A szervezett, zsidó értékeiben és társadalmat formáló és építőerejében élő zsidó népre szüksége van a világnak, szüksége van minden nemzetnek és ha ilyen erővel rendelkezünk volna, bizonyára nem ért volna bennünket az a sok megalázás és meggyalázás, melyben az utóbbi évtizedekben oly sokszor és oly sok helyütt volt részünk és amely kikerülhetetlen a jövőben is, ha nem építjük ki népi szervezeteinket.

A zsidó kérdés centrális problémája tehát a népi életünk szervezeteinek megteremtése és ennek keretén belül az egyéni boldogulás biztosítása. És minthogy ennek az iránynak mi vagyunk a képviselői, ezzel nemcsak cionista-feladatot töltünk be, hanem egyúttal az egész zsidó népnak vagyunk a hivatott vezérei és joggal kívánhatjuk meg, hogy a létező zsidó szervezetek az egyetemes zsidó népi élet szolgálatába állittassanak, megfelelően átalakíttassanak, kiépíttessenek.

Amikor tehát a hitközségi programmunkról beszélünk, ebben az ideológiai felfogásunkban adva van a keret, melyen belül közös munkára egyesülhetünk az egész zsidó néppel.

A mi programmunkban nincsen politikum a gazdanépekkel szembeni viszonylatban, amikor mi népünk kulturális, társadalmi és gazdasági szervezeteit ki akarjuk építeni és már létező zsidó szervezeteinket ennek szolgálatába akarjuk állítani, akkor csak a józan önfenntartási ösztönnek a megnyilvánulása ez, melyhez minden társadalmi osztálynak joga van, sőt kötelessége is.

Vissza kell vezetnünk hitközségi szervezeteinket eredeti rendeltetésükhöz és a vallási szervezetből valóságos és eleven népszervezetet is kell létesítenünk.

Ezzel a kérdéssel a felekezeti sajtó hasábjain sokan foglalkoztak, különös indoklásra tehát szükség nincsen, de rá kell mutat-

nom arra, hogy a hitközségi szervezetek a kultuszbeli feladat be-
töltésére sem alkalmasak többé épen a népi gondolattól való tel-
jes eltávolodás folytán. Öncsalás és önámítás, hogy hitközségi szer-
vezeteink a zsidó vallás fenntartását szolgálják. Nem vádolunk
senkit, mert egyénileg senki sem tehet róla és jószándékot sem
vitatjuk el senkitől, de mondjuk ki bátran, hogy hitközségi
életünk csak destruálja a zidó vallásunkat, destruálja pedig,
mert a mindennapi élet meghazudtolására vezet. Vallásunk előírá-
sait nem tartjuk meg, a szombatot nem szenteljük meg, ünnepe-
inket nem üljük, amikor pedig fiatalságunk a vallástanítás és a
gyakorlati életnek ezt az óriási ellentétét látja, akkor úgy érzi,
hogy itt egy nagy önámítással és hazugsággal áll szemben és így
lelki életében meginog, hitében megrendül és más zsidó népi ér-
téket nem látván maga előtt vallási és hitéleti szempontból tel-
jesen destruált nihilistává lesz.

A zsidó vallás nemzeti vallás egyetemes hittel, a hitét átve-
heti és követheti mindenki, de vallását nem, mert ennek vállalá-
sa már különös áldozatot jelent és egyben népi hovátartozásnak
is imperatív kifejezője. A zsidó vallást csak népi élet keretében
lehet gyakorolni és ha nincsen népi élet, ha nincsenek népi in-
tézmenyek, ha nincsen ezeknek becsülete, tisztelete és szeretete,
akkor nincsen zsidó vallási életnek gyökere és talaja.

Mi elhisszük, hogy a zsidó népi élettől elszakadt zsidók is
istenhívők, de ennek az istenhitnek a fenntartása nem a most
létező zsidó intézmények érdeme, hanem a nagy társadalmi életből
és a különböző felekezetek eszmevilágából és nem a zsidó talajból
táplálkozik.

A népi életnek a tagadása tehát elzsidótlanodáshoz és vallás-
cseréhez vezet. Erről a kérdéstről a hatvani zsidó hitközséghez inté-
zett és általa elfogadott és az összes kongresszusi hitközségekhez meg-
küldött memorandumban 1933. június 29-én a következőket irtam:

„A lelkek mélyén ott él kiforratlanul a sejtése annak, hogy
ez az élet nem zsidó élet, hogy nem teljesítünk zsidó kötelessége-
ket, nem ismerjük fel az időknak parancsoló szavát, hogy gyer-
mekeink jövője van a legkomolyabb veszélyben, nem tudunk majd
gyermekeinknek tisztességes kenyeret adni. Testileg lelkileg és be-

csületben le fognak nyomorodni és még csak a zsidó léleknek öntudatát és ebből a szomorú helyzetből a megváltás és felemelkedés reményét sem tudjuk átadni utódainknak.

Az egész világ zsidósága ellen szervezett támadást jelentő német eseményeket nem kell a zsidó hitközségek előtt ismertetni, csak egyre kell felhívunk a hitközségek figyelmét. Nem véletlen folytán és nem Hitler fellépése következtében állottak elő ezek az állapotok, törvényszerűen be kellett ezeknek az eseményeknek következniük úgy, amint Herzl Tivadar ezt (40 év előtt) pontosan megjósolta és ma is érvényes megrázó okfejtéssel megindokolta. Ahol még nem következett be, ott be fog következni a jövőben és ez ellen nem véd meg bennünket az illető országnak jelenlegi legliberálisabb berendezése sem. Ebben a kérdésben csak a zsidókérdés alapos ismeretével lehet eligazodni és itt sajnos, a legmegdöbbentőbb tudatlansággal találkozunk a zsidóság legszélesebb rétegeiben és éppen ezért mutatkozik annyi ingadozás, tétovázás, tanácstalanság és nyöszörgő védelemkiáltás. Más felekezeti papok és világi vezetők tanítják a zsidóságot a zsidóság ismeretére és megértésére és ebben nyilatkozik meg a legpregnansabban süllyedésünk feneketlen mélységbe, melyből majd nagyon sokan fognak igyekezni felemelkedni, de csak a keresztviz medencéjéig.

Hiu ábránd, hogy a kultúra emelkedése fog bennünket megóvni a népek barbár támadásától. Mi nem várhatunk erre ez időre és nem várhatunk külső védelmet. Nekünk magunknak belülről kell kiépíteni a védelmi bástyákat. Foglalkoznunk kell a zsidó életnek minden megnyilvánulásával. A hitközségeknek ki kell lépniük a szűkreszabott vallási élet kereteiből és be kell látniuk, hogy a körülöttünk zajló események és napról-napra felmerülő aktuális kérdések éppen a vallási élet ápolását és megtartását veszélyeztetik. Be kell következni az önmagunkra való eszmélésnek, saját értékünk felismerésének és megismerésének. Meg kell tanulnunk előbb önmagunkat becsülni és főképpen azt, hogy elválaszthatatlanul vagyunk összeforrrva multunkkal, kötve a jövőnkhez és az egész világ zsidóságának sorsához. Aki nem ezekre az általános érvényű zsidó alapelvekre fekteti le a zsidó élet szabályozását, az nem akarja őszintén a zsidóság megmaradását. Mi zsidók nem kívánhatjuk senkitől, hogy ne assimilálódjon, aki assimilálódni akar és akit assimilálódni engednek, az kísérelje meg. Minden erkölcsi megítélés nélkül le is vonhatja az assimiláció esetleges teljességé-

nek vele szemben támasztott követelményeit. A zsidó hitközségeknek azonban törődni kell azokkal, akik a jövőben is zsidók akarnak maradni, akik a zsidó vallást ápolni és fenntartani, akik a zsidóság nagy hivatásának részesei kívánnak lenni és akik érdemesnek tartják a zsidó szenvedések és megpróbáltatások utját járni a szebb zsidó jövőért.

A hitközségek élete a legsivárabb képet mutatja. A zsidóság fenntartása szempontjából sok helyen teljesen értéktelen munkát végeznek azok, akik a zsidó hitközségek és intézmények élén állanak, akár lelkiekben, akár világiakban. Ha nem akarjuk továbbra is ezt az üres, tartalmatlan zsidó életet, akkor tömörülésre kell felszólítani mindazokat a zsidó hitközségeket, akik átérzik a mai idők hívó szavát és a zsidó közélet teljes reorganisatioját kívánják.

A pozitív zsidó munka sok lelkesedést, tanulást és tanítást, sok zsidó érzést és főként sok áldozatot és lemondani tudást igényel.

A hitközségek és a hitközségi intézmények nem lehetnek egyéni hiuságok és közszereplési törekvések fórumai. Csak azok állhatnak a jövőben egy hitközség, egy hitközségi intézmény élén, csak azok lehetnek hitközségek előljárói és képviselőtestületek tagjai, akik pozitív zsidó munkára vállalkoznak.“

Dr. Josef Löwenherz, a bécsi hitközség elnöke 1933. február 12-én ugyanerről a problémáról tartott szövetségünkben nagyszabású előadást és ennek során az én akkor megírt feljegyzéseim szerint azt mondta, hogy „ma a hitközségnek minden, a zsidó népet érintő kérdéssel, foglalkoznia kell, népközséggé kell válnia, melynek nemcsak a hittel, hanem az egész zsidó élettel, annak minden megnyilvánulásával, tehát a tórával, az avodával, a gemilusz cheszeddel, más szóval a szociális gondoskodással a „sociale Fürsorge“-val is törődnie kell. Azt mondja a latin közmondás „homo sum et nil humani a me alienum puto.“ Ennek az elvnek érvényesülnie kell a hitközség életében. Nem mondhatja tehát a hitközség, hogy őt a Palesztina-kérdés nem érdekli, mert a Palesztina kérdés is zsidó ügy és hitközségeknek feladata a szerves kapcsolat megteremtése és ápolása Palesztinával, mert hiszen az onnan kiáradó fény nekünk kölcsönöz melegséget és hoz reánk dicsőséget. Vissza kell tehát szereznünk a hitközségek valamikor betöltött szerepét, vissza kell szereznünk a népi jogállás teljes komplexumát. Az eredeti „Universitas Judeorum“ az assimilációs-

időkben széttöredezett és az eddigi egységes „ein Judentum” helyébe sokféle zsidóság lépett.

Ezek jogállása megcsorbult és ez a megcsorbulás az egyéni jogok csorbulására is vezetett. Mi kisebbség vagyunk sok helyütt, akár bevalljuk magunknak, akár nem és ezért nekünk az ilyen országokban legalább a kisebbségi jogokat kell érvényesíteni. Jogfosztásban van részünk mindenütt és ha ez a jogfosztás nem is jelentkezik mindig a már létező jogoknak az elkobzásában, de jelentkezik abban, hogy nem adták meg és nem adják meg részünkre azokat a jogokat, melyek bennünket, mint kisebbséget már kezdettől fogva megillettek volna. A kisebbségi jogok követelése az ilyen országokban nem vezethet jogfosztásra, mert a kisebbségi jog nem jelent kevesebb jogot, hanem a kisebbségi jog az állampolgári jogok egyenlőségnek a közvetlen folyománya. Éppen az egyenlő jogi elbánás elvéből szükségszerűen folyik a kisebbségi jog megadása.

Mi nemcsak a templomban, hanem azonkívül is az év 365 napján át is zsidók kívánunk maradni.

A pesti Dohány-templomban csodás zenében és énekben gyönyörködött, de ő mégis szivesebben látja a templomokban az assimilans vezetők által annyira perhorreszkált chazenokat, mert ha zenei élvezetet akar, akkor operába, vagy koncertterembe megy, de az oraun hakaudesch előtt siluach cibur legyen. Nem a zene és nem az orgona teszi a zsidó templomot, ezek katolikus templom diszei, hanem az a kevéne, mellyel testvéreink az imák szépségét és jelentőségét átérezve és megértve davenolnak.

Ezért ő a decentralizált templomoknak hive, mindig harcoltak a megosztott zsidóság ellen és azért a templomokat úgy rendezték be, hogy azokban a legjámborabb és a legkonservatívabb zsidók is otthon érezzék magukat.

Az iskola a kisebbségi jog követelménye. Különös gondozás tárgya a héber ovoda.

Fontos intézmény a legényegyletek intézménye, melyek elvonják a fiatalságot a lebujokból, a destruktív politikai irányoktól. Itt állandó foglalkoztatásban van részük és ezzel megtarttatnak zsidónak.

Fontos feladat a chalucok intenzív nevelése nemcsak Palesztina részére, de a galuti zsidó élet részére is.

A szociális gondoskodás terén új irányokat törtek, elvben a jótékonykodás eddigi rendszerét sutba dobták, nem akarnak kol-

dukat nevelni, a szükséget szenvedőket felkutatják, oda viszik az élelmet és ruhát, de mindenkinek felett existenciát igyekeznek teremteni a nélkülözőknek és munkanélkülieknek.

Hogy ennek a szociális gondoskodásnak eleget tehessenek, igazságos adózási rendszert vezettek be, ezzel az adózók számát 45.000-ról 60.000-re emelték fel, az adók összege másfél millió Schillinggel emelkedett a nélkül, hogy igazságtalanságot követtek volna el és az adóprést megszorították volna. Mert a zsidók a zsidó adók magassága miatt sohasem mentek tönkre, viszont a hitközségi feladatok megvalósítása elég fontos érdek, hogy azokért áldozatot követeljenek a hittestvérektől és a hittestvérek az ilyen áldozatot szívesen vállalták is.

A pesti hitközség választói eljárását anakronistikusnak mondotta, a hitközségben minden számottevő véleménynek érvényesülni kell, ha egy párt bírja a szavazatok 51 %-át, ennek a többségnek uralkodni és vezetni kell, de a 49. % kisebbségnek is ott kell lennie és kontrollizálni.

Nekünk is követni kell a Francia parlament legnagyobb megtiszteltető kitüntetését, ha t. i. valakiről törvénybe iktatják és kiplakatirozzák, hogy „becsülettel szolgálta hazáját“. A mi hitközségi vezetőinknek is arra kell törekednie, hogy azt mondhassák róluk, hogy „becsülettel szolgálták a zsidó népet“.

Ennek az előadásnak azért adtam kivonatos ismertetését, hogy példán mutassam be, hogy a bécsi hitközség miként tölti be a népközség szerepét és hogy mire kell nekünk is törekedni a hitközségi programunk keretében.

Ezekután azt hiszem a program elméleti alátámasztására még felhozható érvek felsorolását mellőzhetem, de foglalkoznom kell még két különösen fontos érveléssel.

Az egyik a zsidó ifjúság problémája. A zsidó ifjúság a legkétségbeejtőbb helyzetben van. Minden intézményünket ennek a súlyos kérdésnek a szolgálatába kell állítani. A zsidó ifjúság a zsidó élet jövője, hiába a kultusz, ha nincsen jövője és reménye ifjúságunknak. Ne várjunk kívülről jövő segítséget és támogatást, mi most az egész világon saját erőnkre vagyunk utalva, nekünk magunknak kell gondoskodnunk, hogy ez a fiatalság pionírszellemben nevelődjék és egészséges elrétegződés keretében itt is el tudjon helyezkedni és az el nem helyezhető fölösleget szervezett kivándorlás útján Palesztinába tudjuk juttatni és ott is gondoskodni a lete-

lepitésükről a megalapítandó magyar kolóniák keretében. Bele kell nevelnünk a fiatalságunkba azt a tudatot, hogy őket minden munka-vállalásra kész, fegyelmezett szolgálati kötelezettség terheli az egész zsidó népért, saját maga jövőjéért és itthoni elhelyezkedés esetében a magyar nemzet jövőjéért is. Erre a pionirszellemű zsidó fiatalságra szüksége van a magyar életnek is és csakis erre és nem a luftmenschekre. A fiatalságnak éreznie kell, hogy a zsidó intézmények az ő szervezeteit képezik, azokat szolgálniuk kell, viszont azok szolgálják őket.

A másik fontos érvem, hogy gondolnuk kell arra, hogy nemcsak a mostani ellenséges világ-atmoszférában van meg a törekvés arra, hogy minden állami és társadalmi támogatásból es kedvezményből kizárassunk, hanem a fejlődés utja oda vezethet, hogy az egyházak általában el fognak választatni az államtól. Ez lehet sajnálatos és nem kívánatos törekvés, de itt van és fenyegető jeleit látjuk felmerülni mindenütt. Mi, mint gyenge felekezet, vagyunk a legutolsók, akik a fejlődés ilyen irányát szívesen láthatnók, de nem szabad homokba dugni a fejünket, emelt fejjel kell szembenéznünk a várható eseményeknek. Meg kell tehát jóelőre teremteni a nép önelhatározására felépített szervezeteket. Tanuljunk a német eseményekből. A németek évszázadokon át fegyelmezésre voltak nevelve és még így is lesújtó a romboló hatás, melyet az állami és társadalmi kötelékből való kiválás reájuk nézve jelent. Ami esetünkben csak megközelítő események teljes lezülést vonnának maguk után és ezért a felelősség azokat terhelné, akik a mi intő szavunkat ma sem volnának hajlandók megszivlelni.

A Pesti I. Hitközség példaadása az egész magyar zsidó életet átformálná és meggyőződésünk szerint előbb-utóbb szükség-szerűleg az egy zsidóság elvéhez vezetne.

Készséggel elismerjük, hogy a hitközség mostani elnök urában nem mindennapi képességek vannak és hivatottnak is tartjuk a magyar zsidóság vezetésére, ha programmunk alapelveit magáévá teszi és annak megvalósítását munkálja és azért mi a harcot nem is a személyek ellen, hanem a zsidó élet teljessége érdekében kívánjuk felvenni.

E program főbb pontjai benne foglaltatnak a Hatvani IZR

Hitközség 1933. évi június hó 29-én megtartott ülésében elfogadott tervezetben és emlékiratban és pedig:

1.) A választójognak titkos, arányos és lajstromos és nőkre is kiterjedő reformja.

2.) Zsidó jogvédő, munkaközvetítő irodák létesítése.

3.) Mindkét nembeli zsidó fiatalokról kimerítő, az életkort, iskolázottságot, nyelvtudást, ipari mezőgazdasági, vagy kereskedelmi képzettségre vonatkozó adatokat is magában foglaló országos kataszter felfektetése.

4.) Zsidó munkaalkalmakról nyilvántartás vezetése.

5.) Zsidó ovodák létesítése, héber nyelv oktatásának már az ovodákban való bevezetésével.

6.) Zsidó elemi és középiskolák szaporítása.

7.) Somré sabbot szervezet megteremtése és a szombati nyugalom intézményes elismertetése iránti küzdelem.

8.) Az új héber nyelv intenzív oktatása az összes zsidó iskolákban és felnőttek részére ingyenes nyelvtanfolyamokon,

9.) Zsidó cserkészlet és táborozás megszervezése.

10.) Felnőttek talmudtórája és zsidó könyvtárak létesítése.

11.) A K.K.L. és K.H. intézményes támogatása és annak költségvetési biztosítása, a tóra előtti adományozások intézményesítése.

12.) Palesztina munka támogatása, gazdasági és kulturális kapcsolatok ápolása magyar árucserreforgalom útján; kegyesek tekintetében a palesztinai cikkeknek minden más gyártmánnal, vagy termelvénnel szemben előnyben részesítése.

13. Gyermekeink őstermelő és ipari pályára való nevelése és ebből a célból a mezőgazdasági és ipari hachsarák megszervezése és intézményes támogatása.

14.) Hitközségi legényotthonok szervezése zsidó munkások részére.

15.) A wizó mozgalom beiktatása a zsidó nőegyleti munkakörbe.

Ezen programpontok csak keretet képeznek, melynek betöltése ut a népközség megvalósítása felé.

Az ut nehéz, de járható és nekünk sohasem volt könnyű a vándorlásunk útja. Meg kell birkóznunk a nehézségekkel és hogy célhoz érünk szívós akarattal és kitartással, arra biztató reményt nyújt nekünk a Palesztina-munkánk sikere.

Mostohább körülmények nem kellene, mint aminők voltak az ottani viszonyok és nagyrészt ma is és mi mégis előrehaladtunk és már most otthont teremtettünk, mert amiként ott nem

vesszük el másnak a munkaterületét, úgy itt sem fogjuk elvenni senkiét, hanem magunk teremtjük meg boldogságunk új feltételeit, magunk fogunk új munkaalkalmakat teremteni és mezőgazdasági átrétegződésünkkel kapcsolatban olyan eddig ki nem használt területeket is művelés alá venni és olyan új művelési metódusokat alkalmazni, melyek új érték-termelést fognak jelenteni nemcsak a magunk számára, hanem a magyar hazánk javára és üdvére is.

Az 1937. évi január hó 31-iki országos értekezleten tartott előadás :

A Cionistákat és a cionizmust az összes zsidó problémák hivatott ügyvivőjének tartom és azért az Országos értekezlet feladatához tartozik, hogy ne csak speciális cionista, hanem általános érdekű zsidó kérdésekben is hallassa a szavát.

Ilyen nem speciálisan cionista kérdés a zsidó fiatalság ügye. Ez egy igen súlyos probléma!

Mai jelentkezési formájában az elmúlt jobb idők mulasztásai folytán majdnem megoldhatatlannak látszik.

Eszmékben, javaslatokban nincs hiány. Sokan és okosan szóltak e kérdéshez, életre való eszmék és javaslatok is merültek fel és láttak napvilágot a zsidó sajtó hasábjain, de a hivatott hitközségi szervek és intézmények részéről komoly és átfogó kísérlet sem történt eddig e kérdés megoldására.

Különösen nehézé teszi a kérdést, mert itt nemcsak a jövő zsidó generáció gazdasági existenciájának, problémájáról van szó, hanem egyben a zsidóságnak is a válságáról.

A gazdasági válságról nem tehetünk, de a zsidóságunknak a válsága egész súlyával kizárólag bennünket terhel.

Éppen ezért a mi feladatunk és kötelességünk kettős irányu : nemcsak zsidó existenciákat akarunk megmenteni és ujakat teremteni, hanem egyuttal ifjuságunkban zsidóságunkat is megerősíteni és fenntartani.

Ha pedig azt keressük, hogy miért eredménytelen minden eddigi fáradozásunk, úgy nagyrészt a hivatalos zsidó szervek és képviselők felfogásában és gyakorlati gestiójában találjuk meg annak okát.

A zsidóság és különösen a fővárosi zsidóság-egyébként kitűnő vezetősege tagadja a speciális magyar zsidó kérdés e kettős irányu létezését.

Szerinte nem speciális zsidó kérdéssel, hanem az egész magyar fiatalságnak felekezeti és népi különbség nélküli krízisével állunk szemben, mely csak az általános gazdasági, társadalmi és politikai helyzetjavulás útján oldható meg.

Meggyőződésem szerint nincsen a magyar zsidóság vezetőségének egyetlen gondolkozó és felelősségtudatos tagja sem, aki legmagában ezt elhinné és ne volna arról meggyőződve, hogy egy zsidó politikai falsumot képvisel abban a jóhiszemű meggyőződésben, hogy ilyen diplomatikus falsumokkal is lehet javítani egy népsorsán, mely azonban azt eredményezi, hogy a zsidó fiatalság érdekeinek és törekvéseinek a létező és országosnak is tekinthető hivatalos szervezetben nincsen komoly képviselése, érdekeinek igaz istápolója és bátor megvédelmezője.

Minden más felekezeti fiatalságnak vannak szervezetei, gazdasági, politikai és társadalmi, de főképpen felekezeti szervezetek megannyi védőbástyául és boldogulásuk emelő tényezőjéül szolgálnak. Ezekkel a szervezetekkel lépten nyomon találkozunk. Közéletünket nagy mértékben befolyásolják és irányítják és a bennük megszervezett fiatalságban valósággal lüktet az állami és társadalmi életnek egy darabja; kormányzati és törvényhozási intézkedések és bizalmas rendelkezések születnek meg ezeknek a szervezeteknek jogos befolyása következtében és ugyanakkor, amikor a mi hivatalosaink rosszul értelmezett és alkalmazott diplomatiával hangoztatják, hogy nincsen külön zsidó probléma, a mi fiatalságunk ebből az eleven lüktető és az államkormányzat irányára befolyást gyakorló életből teljesen ki van zárva. Az ő érdekeinek, törekvéseinek és jövőjének nincsen sem ezekben, sem ezeken kívül sehol méltó és komoly képviselése.

Valljuk meg őszintén; a vidéki és fővárosi hitközségek és a zsidó fiatalság viszonyában a lehető leglazább a kapcsolat. A congressusi hitközségek által megalkotott statutumoknak az ifjusági szervezetek megteremtésére vonatkozó szabályai és a most megalakított „Magyar Izraeliták Szentföldi és egyéb Telepitéseket Támogató Egyesület” sem alkalmasak ennek az átfogó és istápoló materiális és szellemi kapcsolatnak a megteremtésére, de mindenestre örömmel üdvözölhető keretet képezhetnek arra, hogy ilyenné kiépíthetők legyenek, ha belátjuk, hogy erre mulhatatlanul szükségünk van.

Az individuális képességek érvényesülésére alkalmat adott tár-

sadalmi, gazdasági és politikai életben talán nem is volt szükség arra, hogy ezek a szervezetek kialakuljanak, mert mindenki többé kevésbé boldogult a maga egyéni képességei és hajlamai szerint.

Ma azonban, amikor az egész közélet egy kollektivizálódási folyamaton megy keresztül és mi zsidók ezekből a különböző kialakuló kollektivumokból tudatosan kirekesztve maradunk, kötelességünk, hogy saját erőnkől teremtsük meg a mi védő és istápoló szervezeteinket és a már létező hitközségi szervezetekben rejlő erkölcsi és gazdasági erőket erre a célra felhasználjuk.

Nem türhetjük, hogy egy hamis, álszemérmes zsidó politika áldozatává essen az egész magyar zsidó fiatalság és a legszomorubb az egész kérdésben az, hogy maga a zsidó fiatalság nagy része nem is emelkedik annak a tudatára, hogy ma már a zsidó intellektust megcsufoló és a saját szomorú fenyegetett helyzetét fel sem ismerő fiatalsággal állunk szemben és ennek a szomorú jelenségnek az okát az évtizedes zsidó nevelésünk fogyatékoságának, majdnem azt mondhatnók, teljes hiányának tudhatjuk be.

A mi zsidó fiatalságunknak erre a gazdasági és lelki védelemre egyaránt szüksége van és talán mert a gazdasági elproletárizálódási folyamat még nem következett be teljes, de jövőnket már most is fenyegető nagyságában, nem vesszük észre, hogy a zsidó lelki elproletárizálódás már teljes mértékben beállott fiatalságunk legnagyobb részénél.

A létező és kiépitendő zsidó szervezeteinknek tehát egyrészt az a feladata, hogy a zsidó fiatalság részére a középosztályokban való elhelyezkedés és boldogulás lehetőségét biztosítsa és ezáltal a középosztályi életlehetőséget a jövő generáció részére is megmentse, másrészt az elkerülhetetlenül proletár sorba kerülő zsidó tömegeknek ebben a proletár sorsban is a zsidó élet, a zsidó kultúra megszerzésének és birtoklásának a feltételeit megteremtse.

Nekünk számolni kell azzal, hogy a középosztálybeli zsidó fogyni és a proletár sorsba süllyedő egyre gyarapodni fog. Bekövetkezhet olyan idő, hogy a mai középosztálybeli zsidóság helyét proletár sorsu zsidóság fogja felváltani és ha a mai középosztálybeli zsidóságnál is nagy baj a zsidó lelki tartalom hiánya, egyenesen katasztrófa, ha ezzel a zsidó lelki szegénységgel a proletároknál fogunk találkozni.

Ha tehát a zsidó, fiatalság gazdasági és szellemi irányítását organikusan nem vesszük kezünkbe, ha nem tesszük ezt az egész zsidó közélet centrális problémájává, akkor előbb-utóbb pusztulásba kergetjük az egész magyar zsidóságot mi magunk, mert a proletáriátus egy népi életnek természetes tartozéka, de a gazdasági és szellemi Luftmenschentum a népi élet katasztrófája.

A zsidó fiatalságnak tudnia és éreznie kell azt, hogy minden zsidó hitközség, minden községkerületi és az országos szervezet egyben az ő gazdasági és zsidó szellemi életének is képviselője, istápolója és védelmezője.

Lássuk tehát, hogy minő kötelességei volnának a két sikon a hitközségeknek:

I.

Fiatalságunk kulturális krízisének megoldása teljesen a mi kezünkben van.

E célból a hitközségeknek elsősorban a modern héber nyelv és annak révén a héber kultúra ápolását kell hivatalos programjává tennie és minden hitközségben a héber nyelv megtanulása céljából ahhoz értő héber nyelvmestereket kell alkalmazni és a hitközségi költségvetés keretében lehetővé kell tenni, hogy minden zsidó fiatal embernek és leánynak módja legyen a héber nyelvet megtanulni.

Zsidó ifjusági folyóiratokat kellő számban kell az ifjuság rendelkezésére bocsátani és ezek között különösen a Palesztinában megjelenő ilyen folyóiratoknak és könyveknek a megszerzése és az ifjusághoz való juttatása is a hitközségeknek különösen feladata, mellyel megteremti egyben a palesztinai zsidó élet és a galuti zsidó élet eleven kulturális kapcsolatát.

Ha a nemzetek életében fontos a kulturális egyezményeknek a létesítése, mennyivel fontosabb az nálunk, akiknél ezen kulturális egyezmény mögött, csakis és kizárólagosan csak a zsidó kulturában való megegyezés gondolata és sohasem politikum húzódik meg.

Hitközségi pap és tanító, sőt hitközségi kántor alkalmazásának előfeltétele a héber nyelv abszolút birása és a modern héber irodalomban való jártasság.

A zsidó fiatalság zsidó lelki szegénysége megszüntetésének ez az egyetlen módja és az ezért való áldozat busásan kifizetődik

egy olyan öntudatos zsidó fiatalság felnevelésében, mely a hitközségeknek, intézményeinek és a zsidó szellemnek még esetleges proletár sorsában is szilárd és áldozatkész gárdája lesz.

II.

Fiatalságunk gazdasági válságát megszüntető felsegítés tekintetében halaszthatatlanul szükséges egy országos gondoskodó és gyámolító zsidó szervezet kiépítése, vagy a hitközségeknek és létező intézményeinek ilyen feladatra is átszervezése.

Legyen szabad felhivnom szives figyelmüket arra a köriratra, melyet 1936 június hó 20-án bocsájtottam ki a hatvani zsidó hitközség képviselőjében és melyet minden kongressusi, sőt sok más szervezetű hitközségnek is megküldöttem.

Ennek a felhívásnak nem volt semmi komoly visszhangja, talán nagyobb meghallgatásra fog találni, ha a tisztelt Országos Értekezletnek ez alkalommal bemutatom és elgondolásomat ismertetem.

Két katasztert fektettem fel, egy munkavállaló és egy munkaadó katasztert.

A 35 éves életkorig terjedő munkavállaló kataszternek elkészítése céljára szolgáló kérdő ívet is bemutatom a tisztelt Országos Értekezletnek.

E kérdő íveknek az a hivatása, hogy a fiatalság összes körülményeiről teljes tájékoztatást adjon.

Jellemző a zsidó öntudat, a zsidó érdekek felismerésének és szervezettségre való ránevelésének a hiányára, hogy alig néhány hitközségi tagtól sikerült beszerezni a választ; a legtöbb hitközségi tag teljesen közömbös, sőt bizalmatlan volt az actióval szemben.

E kérdő ívek alapján elkészítendő munkavállalói kataszter annyi példányban állítandó ki, hogy abból minden magyarországi önálló hitközség, minden kerületi szerv és az országos iroda is kapjon egy példányt, melynek alapján a kerület összeállítja a kerületi, az országos iroda pedig az országos munkavállalói katasztert.

Bemutatom Önöknek az általam tervezett munkavállalói kataszter formuláját.

Ugyancsak bemutatom a munkaadó katasztert is, mely külön csoportban és szemléltetően tünteti fel a mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari vállalatok, a kereskedők, iparosok és szabadfoglalkozásuak névjegyzékét és mindenik csoportnál külön rovatokban vannak felsorolva a betöltött állásoknak a jellege és hogy azokból hány ember és minő javadalmazással van alkalmazásban.

A munkaadó kataszternek is egy-egy példánya megküldendő minden önálló hitközségnek, minden kerületi és országos-irodai szervnek.

Ezekből a kataszterekből minden hitközség vezetősége, minden kerületi, szerv és az országos iroda meg tudja állapítani, hogy milyen fiatalság áll rendelkezésre, kik keresnek ezek közül munkát és minő munkahelyek vannak. Ha ezeket állandóan nyilvántartjuk, a változásokat, minden évben egyszer keresztül vezetjük, akkor állandóan tájékozódhatunk, hogy hol üresedik meg valamely munkahely és hol van megfelelő kvalitással rendelkező munkavállaló.

Természetesen itt minden hitközség lelkiismeretes összeműködésére és minden hitközségi vezetőség lelkes, fegyelmezett, harmónikus munkájára van szükség. Az ilyen actiónak csak úgy lehet sikerre kilátása, ha országosan és az országos iroda, vagy ennek keretében létesítendő országos nyilvántartó szerv vezetése alatt tétetik folyamatba.

A magyar zsidóságban ma még létezik annyi gazdasági erő, hogy ezeket megfelelő organizációval, okos diplomatikus magatartással, főképpen fegyelmezett összetartással a magyar zsidó középosztály suocrescentiájának megtartására és esetleg fejtesztésére is még fel lehet használni anélkül, hogy más telekezetbeli testvéreink jogos érdekeit sértenők, mert hiszen a legnagyobb baj az, hogy ilyen szervezet hiányában a mindkét oldali tájékozatlanság folytán sok munkaszerezési és munkaadási alkalom elvész. De azt is el tudom képzelni, hogy olyan erős felelősségtudat tejlődik ki az organizáció révén hittestvéreinkben, hogy még áldozatot is hoznak munkateremtési és szerzési alkalmak érdekében.

III.

A kataszterek egyaránt szolgálják a középosztály, és a proletár sorban levő fiatalság érdekeit, de ha különösen kihangsúlyozom a középosztálybeli succrescentia megtartásának a fontosságát, úgy legyen szabad a továbbiakban rámutatnom arra, hogy a zsidó proletáriátussal való törődés talán még fontosabb része a zsidó sociális munkának és gondoskodásnak,

A középosztálybeliek ugyanis osztályhelyzetük erejénél fogva bizonyos foku gondozottságot representálnak, de a proletáriátus teljesen magára van hagyatva és így nekünk nemcsak a minimális falat kenyérről kell gondoskodnunk, illetve annak megszerzését részükre lehetővé tennünk, hanem lehetővé kell tennünk azt is, hogy a kulturális igényeik is teljes kielégítést nyerjenek ugyan-

olyan mértékben, sőt lehetőleg még jobban, mert ha gazdaságilag elproletárosodnak is, szellemileg sohasem szabad ennek bekövetkezni, hanem mindenkor egyenrangú tényezői legyenek a zsidó szellemi életnek. Nekünk nem szabad beleesni abba hibába, amelyet más népek elkövettek azáltal, hogy a proletárok nagy tömegét áthidalhatatlan szellemi és gondolkodásbeli szakadék választja el az állami életet irányító tényezőktől és ezáltal saját maguk destruálták az állami és nemzeti életüknek alapjait. Nekünk történelmi hagyományunk a zsidó szellemi aristokráciának társadalmi osztályokat átfogó közössége és ezen a téren minden zsidónak egyenlő értékűsége.

Az elproletárosodó zsidó fiatalság régóta különös érdeklődésem tárgyát képezi és sokat foglalkoztam azzal a gondolattal, hogy miképpen kellene az ő életformájukat képező zsidó hachsarák ügyét a zsidó tömegek szerető gondoskodásába átvezetni.

A katechetek felvilágosítást nyújtanak arról is, hogy hány proletár kíván mezőgazdasági, szakmai ipari és közönséges napszámos munkában elhelyezkedni.

E téren fontos feladat vár a hitközségekre. A mezőgazdasági kiképzést csak a hitközségek együttes ereje tudja lehetővé tenni.

Fiataljaink eddig saját kezdeményezésükre voltak utalva, itt-ott nyertek némi támogatást, azonban ez oly csekély volt, hogy számottevő eredményről beszélni sem lehet annál kevésbé, mert még az erkölcsi támogatás terén sem kapták meg a kívánatos mértéket. Nem kétséges, hogy ez az átrétegződési munka csak kollektív összeműködés révén válik lehetővé. Az egyes munkás nem tudja a maga részére biztosítani, hogy a zsidó kulturális élet is éljen. Mindenkor csak csoportok helyezhetők ki mezőgazdasági munkára és ezeknek a csoportoknak tudatos kollektív élete, egymást támogatása teszi lehetővé, hogy élelmezésük, ruházatuk, ellátásuk és szellemi életük kiemelkedjék a magánosan dolgozó proletár gazdasági és szellemi életműködéséből.

Az ilyen csoportok iránt tehát a különféle zsidó szervezetek érdeklődni és életüket minden vonatkozásban ellenőrizni tartoznak, mert csak így hátritható el, hogy ezek a csoportok különféle indokolatlan vádak és gyanúsításoknak legyenek kitéve.

a.) A magyarországi hitközségek egyesült morális és gazda-

sági tőkeerejével és áldozatkészségével gondoskodni kell s egy, vagy több megfelelő mezőgazdasági intézetről és mezőgazdasági kiképzőtelepről, ahol az átrétegeződés nevelő munkájában részesítik azokat a fiataljainkat, akik ezzel akarják biztosítani a jövőbeli megélhetésüket, vagy az itten nyert kiképzés révén akarnak jogcímet szerezni arra, hogy Palesztinába, vagy máshova kivándorolhassanak, mint hasznos és szakképzett mezőgazdasági munkások.

Nézetem szerint egy háromszáz holdas mezőgazdasági iskola felállítása és néhány erre a célra bérelt, vagy vásárolt középbirtonkon folytatandó mezőgazdasági gyakorlótelep létesítése a magyarországi zsidóság mai helyzetében sem lehet megoldhatlan probléma, de mindenesetre olyan, melynek megvalósítására minden rendelkezésre álló anyagi és erkölcsi erőt koncentrálni kötelességünk.

A szarvasi földmives iskola mintaszerűen felszerelt 300 holdas birtokával, intenzív és lukratív gazdálkodásával és nagyszerű állattenyésztésével évente 120 földművest bocsájt a magyar mezőgazdasági életbe. Ha mi évente csak 120 fiatal zsidónak nyújthatnók a kiképzés lehetőségét, már nyugodt lelkiismerettel mondhatnók, hogy megtettük, amit a zsidó kötelesség ránk ró.

b.) De ha csak a mezőgazdasági munkás képzést végeznők, akkor is sok száz zsidó fiatal embernek tudnánk tisztességes kenyeret biztosítani.

Az ilyen kiképzett földmives, vagy mezőgazdasági munkás, ha módja van, saját községében pár holdon gazdálkodva, existenciát teremt magának. Elképzelhető, hogy csoportokban összeállva bolgár kertészettel, vagy külföldön vállalandó dinya és zöldségtermeléssel éppen úgy megtalálná megélhetési lehetőségét, amiként parasztjaink is elmennek a szomszédos és még távolabbi országokba egész nyári munkára és télre hazahozzák az egész családnak a megélhetőségét, sőt még kis vagyonkára is szert tesznek.

A zsidó élelmességnek és áldozatkészségnek és altruisztikus támogatásnak segítségével az országnak sok elhanyagolt és ma termő-értéket alig képviselő területei volnának művelés alá vonhatók, és e célra könnyen megszerezhetők, mi által még az a vád sem érhet bennünket, hogy elveszük másnak a termőföldjét, vagy másnak csinálunk concurrentiát. De ezt a munkát vállalnunk kell még annak árán is, ha ezáltal egészséges és tisztességes versenytársként lépünk fel, mert élni nekünk is jogunk és kötelességünk.

A magyar mezőgazdasági élet kifejlesztése terén nem csekély

érdemei vannak a magyar zsidóságnak és még mindig jelentékeny erők rejlenek benne ahhoz, hogy azokat a fiatalságnak a megmentésére hasznosítsa. Hasznos és szorgalmas munkás elemre szüksége van az államnak és az sem lehet közömbös, hogy a munkát és elhelyezkedést nem találó kiképzett magyar zsidó földmives, mint kvalitásos mezőgazdasági munkás vándoroljon ki Palesztinába, vagy bárhová.

c.) Az ipari és egyéb munka tekintetében gondoskodnunk kell a városi hachsarák istápolásáról. Ezeket sem hagyhatjuk magukra. A hitközségeknek törődniük kell azza', hogy elhelyezkedésük emberi méltóság és higénia következményeinek megfeleljen, hogy a minimális megélhetésük biztosítva legyen, hogy kulturális igényeiket kielégíthessék és ha ez a gondoskodás meg van, akkor méltán gyakorolhat ellenőrzést gazdasági ügyvitelük, szellemi, erkölcsi és vallási életük felett és vállalhatják is értük minden fórum előtt a teljes felelősséget.

De képmutató politika, kifogásolni az életüket, kiszolgáltatni őket gyanúsításoknak és nem törődni azzal a ténnyel, hogy ezeknek a városi hachsaráknak a megalakulása életszükségesség. Itt vannak, tehát foglalkozni kell velük.

Mindannyiunk becsületbeli kérdése, akár cionisták vagyunk, akár nem, hogy a Palesztinába kivándorló gyermekeink kellő mezőgazdasági kiképzést nyerjenek és zsidó kulturában is megállják a helyüket azokkal a zsidó testvérekkel szemben, akikkel életközösségbe kerülnek és ha hallottunk panaszokat, hogy a magyar fiuk nem állották meg ugy a helyüket, mint más országbeliek, akkor ez nem az ő hibájuk, hanem a mi hibánk és a mi szégyenünk.

Ha a magyar zsidóság teljesítette volna ezt a természetes kötelességét, akkor ma virágzó magyar kolónia fogadhatná be kivándorlásra érett gyermekeinket és ez a kolónia egyben a magyar Palesztina kultur és gazdasági kapcsolatnak volna értékes és hazai gazdasági életünket szolgáló tényezője.

A mi fiaink még így is emberfeletti médon teljesítették országépítő kötelességüket. Erre gyakorlati szemléltető példát nyújt az ereci maavaroti kibuc.

Maavarotban az eredetileg 70 tagot számláló csoport leolvadt ugyan 30-ra, de éppen úgy kiléptek a kibucból más országbeli chalucok is.

Legyen szabad itt felvilágosítás és az ellenkező téves és talán nem mindig jóhiszemű állítások megcáfolása céljából pontos adatokra hivatkoznom: A kibuc román, bulgár és magyar fiukból és leányokból áll. 125 felnőtt és 35 gyermek. A magyarok száma, mint már említettem 30. A kibuc belső gazdasági, külső munkakeresmény és magánkölcönök útján épült fel. 100 dunam citrus ültetvénye, 20 dunam szőlője, 10 dunam gyümölcsöse és zöldséges kertje van. Van óránként 120 köbméter vizet szolgáltató szivattyuja, 450 köbméteres befogadó képességű viktartó medencéje, beton tehén istállója 50 tehénnel, 4 tyuk ketrecz 1000 tyukkal, 2 traktor, 2 teherautó, egy berendezett asztalos műhely, egy fűrésztelep, egy kétemeletes, támadások ellen megerősített betonépület, mely a gyermekotthont is magában foglalja. Itt van elhelyezve az ovoda, a gyógyterem és az étterem. A ház előtt diszkert. Van villanymosodája és sütődéje és különféle szolgálati helyiségek és tussoló terem. A kibuc tagjai kis két vagy egy szobás criffekben laknak. Az egészségi állapot a folyó évben kielégítő; míg a mult évben a tagok 8 0/0-a volt maláriás, a folyó évben csak elvétve fordultak elő egyes esetek. A malária elleni küzdelmet a K.K.L. és részben a kormány segítségével folytatják. Ezt a nagy és imponáló építő munkát ez a kibuc csak úgy tudta megalkotni, hogy külső munkára me nek; dolgoznak a környékbeli pardszokban napszámokban; dolgoznak a környékbeli épületeknél, sőt van egy csoportjuk, mely egész házak építését vállalja és ugyan csak elvállalják az épület bebutorozását és mindezen munkában egy mérnök kibuctárs vezeti őket.

A föld terület természetesen nem kielégítő, mert egy kibuc tagra csak 1 és 1/2 dunam esik, holott másutt az irányadó kulcs szerint 12 dunam könnyü és 6—7 dunam nehéz föld esik egy tagra. Berendezett könyvtáruk, ének, vonós zenekaruk és szinicsoportjuk van. A telep arab környezetben van, de minden támadást visszavertek.

Ime mit jelent az országépítés és mit jelent a kollektiv élet egy ország felépítésében és ha arra gondolunk, hogy gyermekeink itthon csak megközelítőleg is ilyen materális és szellemi építő munkát végezzenek, akkor azt csak kollektiv összefogással valósíthatják meg.

A nálunk működő hachsarák ugyanilyen élettartalomra készülnek. A hachsarákban folyó nevelési munka ellen súlyos támadások történtek belső cionista politikai szempontból, különösen a sómer hacair ellen. Nekünk cionistáknak és az országos zsidó szervezeteknek azonban kötelességünk, hogy a hachsarák minden formáját védelmünkbe vegyük és az alaptalan rágalmas és meggondolatlanul odadobott frazeologikus jelszavak által felkeltett hangulatban minden illetékes tényező előtt rá kell mutatnunk a lényeges és lényegtelen, a látszat és a valóság tényeire.

Nekünk számolni kell azzal, hogy félreértésekkel, rágalmakkal és megérteni nem akarással találkozni fogunk a jövőben is és ha mi minden alkalommal vivisectiókkal akarjuk a hatóságot, vagy a velünk szemben álló zsidó és nem zsidó tényezőket megengesztelni és türelemre és megértésre hangolni, akkor a biztos pusztulásnak nézhetünk elébe.

Amíg sómérok vannak, addig talán csak ezekre redukálódik a kommunizmus vádja és ha már sómerjaink nem lesznek, a hozzá nem értés a cionista vagy a zsidó élet más területein fogja keresni ennek az alaptalan vádnak a tárgyait.

Tudnunk kell azonban, hogy más a sómér világnézet és más a kommunista világszemlélet. Lehetnek jogos kifogásaink a sómérok nevelési taktikája és módszerei ellen, azonban ezeket nekünk magunknak kell kikorrigálni. Nekünk magunknak kell belevinni a köztudatba és a hatóság meggyőződésébe, hogy a sómér szervezet az ereci építőmunkában, bár a munkás érdekeket és eszme világot istápoló, de mindenekfelett nationálista és nem kommunista, vagy bolsevista szervezet. A zsidó nemzeti otthon felépítésének sajátos előfeltétele, hogy a tőke és munka egyenrangúsága intézményesen biztosítottassék, mert mi szegény nép vagyunk és a tőkebeáramlásnál nagyobb nemzeti vagyont képvisel a munka és munkás beözönlésének a szükségessége és a munkás érdekek nemzeti jellegének kidomborítása.

A kapitálista felépítés szükségképpen internacionális jellegű és alapvető lényege, hogy gyakran minden más termelési tényező érdekeinek háttérbeszorításával is mennél nagyobb nyereséget biztosítson a tőkés részére. Minthogy pedig nekünk nem áll a kapitalizmus tulhajtásainak korrigálására más tényező rendelkezésre, mint a munkásság organizációjában rejlő erő, azért a munkás tár-

sadalom Ereben a zsidó nemzeti jelleg érvényesülésének egyetlen és kizárólagos biztosítéka. Éppen ez a sajátságos helyzet hozza az ereci munkás szervezeteket az internacionális munkásság eszmevilágával szemben ellentétbe és ez képez éles választó vonalat minden kommunista és bolsevista irányzattal szemben.

Éppen ezért mi nem befolyásoltathatjuk magunkat semmiféle frazeologia által.

Nekünk a cionista és a zsidó élet minden árnyalatára szükségünk van.

Klal, sómér. mizrachi, revizionista stb. mind ereci belgazdaságpolitikai áramlatokat képviselnek, semmi vonatkozásuk nincs a galuti gazdasági, társadalmi, vagy állampolitikai irányzatokkal, mert mind belső és palesztinacentrikus gazdaságpolitikai eszmeáramlatok kifejezői és egy kialakuló reális népi élet bizonyítékai. Ezek egymás között vivják meg a maguk harcát és egészen bizonyos, hogy az ereci életnek lesznek korszakai, amikor hol az egyik, hol a másik irány lesz az uralkodó, de az is bizonyos, hogy mindegyik mindenkor nationálista és országépítő tevékenységet fog kifejteni.

A sómér szervezet az E. J. H.-nak értékes tényezője volt. A cionista szervezeten és a hitközségi életen belül alkotmányosan és a ránevelésnek minden eszközével küzdeni lehet a sómér szellem befolyása ellen, küzdeni lehet, hogy ez a szervezet a maga életében és különösen hazánkban kapcsolja ki a világnézeti kérdések kihangsúlyozását, küzdeni lehet, hogy munkájukba vigyenek bele több pozitív zsidó szellemet, de nekünk, mint legdemokratikusabb szervezetnek, sohasem szabad, az elnémitás és az erőszak fegyveréhez nyulni. Ez a szervezetünk eszmeegyensúlyának volna a bizonyossága és a „hodie mihi, cras tibi” elvét tenné principiummá.

A sómérok nem kommunisták. Mi követtük el a bűnt, hogy hosszú időközön át túrtuk, hogy lapjainkban annak bélyegeztessenek, mi nem állithatunk ki hamis bizonyítványt arról, hogy az ereci építő munkában a kommunizmus állam, vagy otthon építő tényező!

Éppen így nem áldozhatjuk fel azt az elvet sem, hogy a cionista nevelő munkába már a gyermekkorban kapcsoljuk be ifjuságunkat.

Amilyen mértékben sikerülni fog hitközségeinket ennek a

nevelő munkának az istápolására rábírni, azon mértékben válik feleslegessé az iskolán kívüli nevelés szükségessége.

Kétségtelenül nehéz kérdések ezek, épen ezért súlyos és nehéz felelősséget vennénk magunkra, ha mi a cionizmus nagy nemzetközi általános elveit és érdekeit figyelmen kívül hagynók és nem állanánk helyt minden tényezővel szemben, még ha a helytállás pillanatnyi kényelmetlenséggel, vagy meg nem értésből fakadó kockázattal is jár.

V.

Ezek után áttérek még egy néhány elmulasztott hitközségi feladat ismertetésére.

a.) Ilyen nagy mulasztás, hogy nem állítja fel a hitközség Budapesten a „Bét am”-ot, melyben minden ipari és munkás városi hachsarakh megfelelő elhelyezést nyerhetne, a zsidó népi kultúrának otthona, minden zsidó életnyilvánulásának középpontja volna.

b.) Ugyan így kötelessége a vidéki hitközségeknek kulturházakat, zsidó legényotthonokat felállítani.

c.) Ilyen gyakorlati kérdés az iskolai nevelés reformja és különösen az iskolán kívüliek továbbképzése zsidó és nem zsidó kultur és gazdasági vonatkozásokban.

d.) Ingyenes nyelv, gép és gyorsírási tanfolyam létesítése, különös tekintettel a nagy nemzetközi jelentőségű nyelvek és mindenekfelett a héber nyelv gyakorlati elsajátítására.

e.) Zsidó telepítési iroda megszervezése és a kivándorlás hatósági célszerű irányítása és a kivándorlók támogatása,

Csak nagy vonalakban rajzoltam meg az elgondolásokat, a részletek kidolgozása a megvalósíthatás és a gyakorlat kérdése.

VI.

Mindezeknek a kérdéseknek a gyakorlati megvalósítását reánk parancsolja annak felismerése és kényszerű elfogadása, hogy a zsidó kérdés mindenütt népi kérdés és nekünk magunkra hagyottságunkban kötelességünk a népi élet már most jelentkező és a jövőben még jobban és élesebben fellépő problémáival foglalkozni. Strucc politika volna a zsidó népi kérdés létezésének a magyar zsidóság részéről való további tagadása.

Ez nem azt jelenti, hogy nem vagyunk más felekezeti testvérünkkel egyenlő értékű igaz magyar hazafiak és azt sem jelenti, hogy az assimiláció minden formáját tagadjuk, hanem kizá-

rólág csak azt, hogy az assimiláció nem lehet önmagunk megtagadása és feladása.

Az assimiláció az általános emberi, társadalmi és erkölcsi elvek azonosságának és a mindenkori befogadó nemzet ideáljainak és nemzeti törekvéseinek vállalása, de sohasem a zsidó léleknek, a zsidó kulturának és népi sajátosságnak a feladása.

Mi a humanizmus hordozói vagyunk és assimilálódni kell mindazokkal, akik ezt a gondolatvilágot magukénak vallják. Ezen túlmenő assimiláció a zsidóságunk megsemmisülését jelentené a nélkül, hogy létrehozná a teljes felolvadásunkat.

A mi zsidó politikánk olyan, hogy valósággal kitenyésztjük az elzsidótlanodást és tágra nyitjuk a más assimiláció kapuját és nem rajtunk múlik, hogy zsidó tartalmunktól megfosztottságunkban sem engednek át bennünket ezen a kapun.

Ilyen más assimiláció csak mimikri, mely nem véd meg bennünket támadásoktól, ellenkezőleg a benne rejlő erkölcsi defektus folytán még nagyobbá teszi a támadási felületet.

Nem háríthatjuk tehát el magunktól a kötelességet, hogy népünk kérdéseivel foglalkozzunk, hanem ott kell lennünk, ahol legjobban lüktet az élet és mindenkor tanúságot kell tennünk, hogy népi életünkkel összeforrott örök erkölcsi törvények letéteményesei vagyunk és azokat úgy egyéni életünkben, mint népünk életének újjáalakításában uralkodó és mindent átfogó tényezővé kell avatnunk.

A megoldásnak nem az az utja, hogy kiválóságunkat bizonyítgatjuk, hogy vádlóinkat cáfoljuk, hanem, hogy felismerjük állapotunk tarthatatlanságát, hogy ez nem az egyénnek, hanem a népnek tarthatatlan állapota és ezért a zsidó fizikai és szellemi életnek új alapját kell leraknunk.

A zsidósághoz való visszatérés jelszava nem lehet formai organizatorikus hovatartozás, hanem a zsidóság részünkre egy központi tényező és az életnek minden kérdését, a múltnak és a jelennek minden történetét és a jövőnek minden perspektíváját ebből a nézőpontból kell megítélnünk és ez esetben a környező élet minden értékének telvétele mellett is meg fogjuk őrizni és ápolni zsidóságunk minden olyan attributumát, mely etikai megkülönböztető és örök értéket jelent részünkre és hozzákapcsol bennün-

ket egy több ezer éves történeti közösséghez.

Minden közösséghez való tartozásnak gazdasági és kulturális előfeltételei vannak. A gazdasági előfeltételek lehetnek kényszerítőek és lehetnek a közösség által nyújtott előnyök folytán önkéntesek és kívánatosak, de semmiképpen sem állandók.

A kulturális okoknak azonban, melyekért érdemes zsidónak lenni, érdemes szenvedni és szükség esetén martiromságot is vállalni, állandóknak kell lenni.

Ha ezek a kulturális előfeltételek megszűnnek, akkor pusztul a zsidóság, mihelyest a gazdasági okok és előfeltételek történetesen pusztulóban vannak. És mi most ilyen időkben élünk és ilyen idők következnek reánk.

Elveszítjük lábunk alól a gazdasági talajt és nincsenek szellemi védőbástyák, melyek megtartsanak bennünket.

Azt hiszem, hogy mindenki osztozik velem abban a felfogásban, hogy a fiatalságnak adott zsidó szellemi tartalom módszer és mélység tekintetében egyenlő a nullával. A mi fiatalságunk nem lehet zsidó, mert fogalma sincs, hogy miként legyen azzá, nem neveltük azzá és nem is akarjuk.

A zsidóvá nevelésnek előfeltétele a legszorosabb szellemi kapcsolat megteremtése az ó és új héber irodalom eszmevilágával, ennek a hatalmas nemzeti kincsnek örömteljes birtokbavétele és ez csak a legkomolyabb hebraizáció által érhető el.

A zsidó kulturának középpontja Palesztina és ha másért nem is, ezért ezt a munkát föltétlenül támogatni és a vele való szellemi kapcsolatot ápolni és természetessé tenni, parancsoló szükségesség.

Aki ezt nem teszi, aki ezt tagadja, az tagadja a zsidóságot és az nem képviseli a zsidóság érdekeit, hanem egyenesen árulója annak.

A Palesztina szellemi centrum kiépül akár akarjuk, akár nem és mindig nagyobb lesz az űr és távolság, mely a palesztinai zsidóságot és a vele szellemi közöségbe nem lépő galuti zsidóságot el fogja választani és utóbbit a zsidóság karrikaturájává súlyeszteni.

A galuti zsidóságot annak mai élettartalmával nem érdemes és nem szabad fenntartani. Káros és értéktelen csökevényévé lesz

a társadalomnak, mert zsidó szellemi tartalom nélküli idegen test és csak test érzését fogja kiváltani. Mi nem tudjuk megváltoztatni a világnak azt a józan és természetes ítélő szavát, hogy mi nép vagyunk. Ezen nem segítenek sem szólamok, sem ítéleti deklarációk, de minden népnek a kulturáját gazdagíthatjuk a zsidó szellemi világ értékeivel és ha bennünket ezek hordozójának ismernek fel, akkor szolgálatainkat és hűségünket is értékelni fogják, mert nem lehet szerelmese valaki más nép eszmevilágának, ha a magáét sárba tiporja.

Soha felelős cionista tényező nem vallott olyan felfogást, hogy a magyar zsidóságot politikai értelemben vett nemzetiségnek tekinti, ez ellenkezik a magyar cionista szövetség rendeltetésével. Felfogásánál és alapszabályainál fogva állami politikával egyáltalán a magyar cionista szövetség nem foglalkozik.

A nemzetiség politikai kategória, ezzel szemben a faj, vagy helyesebben nép-csoport természeti adottság: hogy egy nép csoport nemzetiség legyen, az részben magának a népcsoportnak az elhatározásától, részben az állam hatalom elismerésétől függ, míg a fajiság, helyesebben népiség minden elhatározástól és politikumtól független természeti jelenség, melyet letagadni teljesen céltalan és nem is becsületes és mindenképpen nevetséges és hiábavaló erőlködés.

A zsidó népnek lehetnek társadalmi szerepre és politikai súlyra emelkedett egyéniségei és rétegei, akik népiségi hovátartozásukat – bár a rajtuk kívülállóktól soha el nem ismertén – letagadják, de maga a nagy zsidó tömeg ezt nem teheti.

A magyar nép is olyan természeti adottság, akár a tót, a román, vagy a zsidó, ellenben a magyar nemzet már politikai kategória és ebbe, mint egyenrangú tényező beletartozik minden nép, faj, egyenlő joggal és kötelezettséggel.

Ha tehát zsidó szívvvel, lélekkel, hazafias becsülettel és önfeláldozással szolgálja a magyar nemzet ügyét, akkor és csakis akkor van egyformán joga a magyar állam gondozására és megbecsülésére.

Mi zsidók tehát a magyar haza hűséges, odaadó zsidó néprétege vagyunk, akár frakkban, vagy kaftánban járunk és mint zsidó népréteg természetes kisebbséget alkotunk.

A mi ideálunk a szabadság, egyenlőség és testvériség a magyar államélet minden megnyilvánulásában, de nincsenek semmiféle zsidó politikai ambícióink magyar hazánkkal szemben és ebből logikusan következik, hogy nem alkotunk politikai pártot az

állami életben, hanem a különféle magyar politikai pártokban helyetfoglalva minden más polgár társunkkal egyformán őröködünk a magyar alkotmány- és társadalmi rend megtartásán.

Minthogy tehát a zsidóság a magyar nemzet, a magyar szellem és a magyar állam eszme primátusát kategórikus imperativusnak tekinti, nincs célja és értelme semmiféle zsidó nemzetiségi politikai insinuációnak és ettől a törekvéstől mi cionisták állunk a legtávolabb.

Ott, ahol az állampolgársági egyenlőség principiuma alkotmányjogi alaptörvény, a kisebbség sohasem fog nemzetiségi követelményeket támasztani, hanem megmarad a maga természeti, kulturális sajátosságainak körében, azok fenntartásában és továbbfejlesztésében. Hiszen a nemzetiségi kisebbségi politika célja is mindig csak addig terjedhet, hogy nemzetiségi kollektivitás erejével kiküzdje a maga részére az állampolgári egyenlőség elvét és annak gyakorlati alkalmazását.

Egyébként valamely nemzetiségnek, mint politikai kisebbségnek az elismerése sohasem járhat jogcsorbitással, mert a kisebbségi jog az állampolgári jogegyenlőség követelménye.

Ha a magyar zsidóság, mint kollektivum lépne fel a magyar politikai életben és mint ilyen követelné a magyar történelmi alkotmány alapelveibe ütköző törvények és rendeletek hatályon kívül helyezését és az állampolgári jogegyenlőségnek gyakorlati megvalósítását, a zsidókat az ő speciális helyzetükben még ez sem tenné nemzetiségnek a szó állampolitikai értelmében.

Őrizzük meg tehát örömteljes szeretetünket és büszkeségünket a zsidó néphez és a zsidó sajátosságához annak egész szellemi birtokállományához. Csak így leszünk képesek megbirkózni mindennapi gondjainkkal és csak így tudunk a magunk részére és az utánunk következő generációk részére türhető létet teremteni bárhol a világon, ha még oly mostohák is lesznek a viszonyok, és ez a világ fel fogja ismerni, hogy a mi sajátosságunk nem egy különös mistikus és ellenséges sajátosság, hanem a reánk bizott és vállalt örök humanitás kifejezője. Nekünk magasan kell lobogtatni azt a zászlót, melyet mi adtunk a kereszténység megalapítójának kezébe még akkor is, amikor a népek azt hűtlenül elhagyni készülnek.

És ha a multban azt hittük, hogy ezt a feladatot a népből

kiszakadva, azt elárulva, mint egyedül állók is szolgálhatjuk, a mai kor története meggyőz bennünket arról, hogy ez csak népi életünk kereteinek fenntartása és kiépítése mellett lehetséges.

Ha ez a mai világban nehezen megvalósítható feladatnak is látszik, a bibliai ígéret töltse be lelkünket azzal a hittel, hogy eljön az idő, amikor az igazság, a népek egyesítésére hivatott bibliai szellem felismertetik és mi ennek az eljövendő igazságnak legyünk továbbra is nemzetközi katonái.

K é r d ő i v .

1. Neve .....
2. Születési éve .....
3. Szülei neve .....
4. Szülei foglalkozása .....
5. Lakása .....
6. Állampolgársága .....
7. Anyanyelve .....
8. Volt-e katona és milyen rendfokozatban van .....
9. Családi állapota .....
10. Hány gyermeke van .....
11. Hány testvére van .....
12. Gyermekei korának feltüntetése .....
13. Ha nőtlen, van-e családtagja, akit eltart .....
14. Iskolai végzettsége .....
15. Szülők iskolai végzettsége .....
16. Foglalkozása .....
17. Van-e ipari foglalkozása .....
18. Hány évet gyakorolt a fent jelzett mesterségben (pontos megjelölés inas évek, stb.) .....
- .....
19. Milyen idegen nyelveket beszél .....
20. Milyen idegen nyelven tud kereskedelmi levelezést .....
- .....
21. Tud-e könyvelni .....
22. Tud-e gépirni .....
23. Tud-e gyorsírni .....
24. Sportol-e valamiben versenyszerűen és milyen eredménnyel .....
- .....
25. Milyen hangszeren játszik .....
26. Van-e állása .....
27. Hol van állása .....
28. Fontosabb események az életében, melyek az elhelyezkedésnél említést érdemelnek .....
- .....
29. Milyen egyéb képességei vannak .....
- .....
30. Egészségi állapota* .....
31. Anyagi körülményei* .....
32. Hány szobájuk van .....
33. Hányan laknak egy szobában .....
34. Főbérlő, albérlő, vagy ágybérlő .....
35. Rászorul-e valamilyen (hitközségi) segélyre .....
36. Van-e állami kedvezménye, nyugdíja, pótléka .....
37. Milyen pályán szeretne elhelyezkedni .....

*kérdésre nem kötelező felelni.

M u n k a v á l l a s z t a s z t e r

Ipari és kereskedelmi munkások	Születési év					
	Családi állapota					
	Iskolai végzettsége					
	Foglalkozása					
	Szakképzettsége					
	Hol és mennyi ideig tanoncoskodott					
	Hány éve segéd?					
	Hol dolgozott és mennyi ideig?					
	Mióta munkanélküli?					
	Volt-e katona					
Állampolgársága						
Szellemi munkások	Születési év					
	Családi állapota					
	Iskolai végzettsége					
	Foglalkozása					
	Tud-e könyvelni?					
	Tud-e gépirni?					
	Tud-e gyorsírni?					
	Nyelvismeret					
	Kereskedelmi levelezés					
	Irodai gyakorlat					
Állampolgársága						
Mezőgazdasági munkások	Születési év					
	Családi állapota					
	Iskolai végzettsége					
	Foglalkozása					
	Dolgozott-e már mezőgazdaságban — hol?					
	Mezőgazdasági szakképzettség					
	Volt-e katona?					
	Állampolgársága					
N é v						
	1	2	3	4	5	

Munkaadó kataszter

		munkaadók		alkalmazott	szám	fizetés	megjegyzés	
Mezőgazdasági, kereskedelmi, ipari vállalat	1		Milyen minőségben hány alkalmazott van foglalkoztatva	igazgató				
				mérnök				
				tisztviselő				
				munkás				
	2			igazgató				
				tisztviselő				
	3			igazgató				
				tisztviselő				
	4			gazdatiszt				
				ispán				
				munkás				
	5			igazgató				
				gazdatiszt				
				ispán				
				munkás				
				tisztviselő				
				tanonc				
				munkás				
	Kereskedők és iparosok	2			tanuló			
					munkás			
3			segéd					
			munkás					
4			segéd					
			munkás					
5								
6								
7								
Szabad foglalkozásúak	1		üggyvédjelölt					
			írnok					
	2							
	3							
	4							
	5							
	6							
7								

LELTÁROZVA

2012 FEBR 29

